

توسعه انسانی در سال 2016

*افت یک پله‌ای رتبه ایران در رده‌بندی توسعه انسانی

گزارش توسعه انسانی 2016 که بر پایه آمار و اطلاعات مربوط به سال 2015 تهیه شده است نشان می‌دهد کیفیت توسعه انسانی در ایران طی این سال نسبت به سال قبل تغییری نداشته است.

نمره ایران از نظر شاخص توسعه انسانی در این سال همانند سال قبل 0.774 برآورد شده است.

شاخص توسعه انسانی ارقامی از صفر تا یک را دربر می‌گیرد که هرچه این رقم برای یک کشور بیشتر باشد دلالت بر توسعه یافتگی بیشتر آن کشور در حوزه انسانی دارد.

با این حال ایران در رتبه‌بندی جهانی از نظر توسعه انسانی یک پله نزول داشته است و در حالی که ایران در سال 2014 در جایگاه 68 جهان از نظر توسعه انسانی قرار گرفته بود در سال 2015 به رتبه 69 نزول کرده است. کوبا جای ایران در رتبه 68 را گرفته است.

سازمان ملل ایران را میان کشورهای دارای توسعه انسانی بالا به حساب آورده است. در گزارش این سازمان کشورهای جهان از نظر میزان توسعه انسانی به چهار گروه تقسیم بندی شده‌اند که عبارتند از کشورهای دارای توسعه انسانی بسیار بالا، کشورهای دارای توسعه

انسانی بالا، کشورهای دارای توسعه انسانی متوسط و کشورهای دارای توسعه انسانی پایین.

در گزارش جدید سازمان ملل 51 کشور در گروه نخست قرار گرفته‌اند یعنی دارای توسعه انسانی بسیار بالا هستند و 54 کشور در گروه دوم، 42 کشور در گروه سوم و 41 کشور نیز در گروه چهارم قرار داده شده‌اند.

* ایران توسعه‌یافته‌تر از ترکیه، چین و اندونزی در حوزه شاخص‌های انسانی

بر اساس این گزارش، توسعه انسانی ایران از 119 کشور جهان بیشتر است. برخی از این کشورها عبارتند از: ترکیه با رتبه 71، آلبانی با رتبه 75، لبنان با رتبه 76، اردن با رتبه 86، چین با رتبه 90، تونس با رتبه 97، اندونزی با رتبه 113، عراق با رتبه 121 و مراکش با رتبه 123.

برخی کشورها که رتبه بیشتری از ایران دارند عبارتند از: آلمان با رتبه 4، آمریکا با رتبه 10، سوئد با رتبه 14، انگلیس با رتبه 16، ژاپن با رتبه 17، فرانسه با رتبه 21، روسیه با رتبه 49، عمان با رتبه 52 و صربستان با رتبه 66.

* نروژ رتبه 1 توسعه انسانی جهان را کسب کرد

گزارش توسعه انسانی سازمان ملل، کشور نروژ را به عنوان توسعه یافته‌ترین کشور جهان در حوزه انسانی معرفی کرده است. نمره این کشور در شاخص توسعه انسانی 0.949 اعلام شده است. استرالیا و سوئیس به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم از این نظر قرار گرفته‌اند.

جمهوری آفریقای مرکزی با کسب نمره 0.352 در شاخص توسعه انسانی رتبه آخر رده‌بندی جهانی را از این نظر به خود اختصاص داده است.

متوسط نمره جهان در شاخص توسعه انسانی 0.717 اعلام شده است.

*رتبه 7 منطقه‌ای ایران از نظر توسعه انسانی

در سطح خاورمیانه رتبه ایران از نظر توسعه انسانی 7 اعلام شده است. قطر با کسب نمره 0.856 در شاخص توسعه انسانی رتبه نخست منطقه را به خود اختصاص داده است. عربستان در رتبه دوم منطقه و امارات در رتبه سوم از این نظر قرار گرفته‌اند.

کشورهای بحرین، کویت و عمان نیز پیش از ایران به ترتیب در رتبه‌های چهارم تا ششم قرار گرفته‌اند

توسعه انسانی در سال 2017

ایران در مقوله تامین نیازهای اولیه انسانی، امتیازات بسیار خوبی کسب کرده است که بخشی از آن شامل دسترسی به آب شرب، عدم فقر تغذیه‌ای، نرخ مرگومیر مادران و نوزادان، امنیت فردی، سطح جنایت و زیرساخت‌های برق می‌شود؛ اما همچنان در زمینه‌های دیگر دچار کندی روند توسعه هستیم.

حال سوال اینجاست که اساساً بهبود شاخص توسعه اجتماعی اهمیت دارد یا خارج از بحث رقابتی آن در آمارگیری‌ها، تثبیت مفهوم توسعه اجتماعی چقدر در موفقیت یک کشور نقش دارد؟ می‌گویید در حوزه اقتصاد و مدیریت، تا کنون کسی موفق نشده است به اندازه «مایکل پورتر» کار تحقیقاتی و علمی انجام دهد. پورتر تاکنون ۱۹ کتاب و ۱۳۵ مقاله در زمینه رقابت و استراتژی نوشته است.

این پروفسور مدرسه اقتصادی هاروارد و رئیس هیئت‌مدیره مجموعه Social Progress Imperative در مطلبی منتشره به تاریخ نهم آوریل ۲۰۱۵ در پرتال خبری سازمان Project Syndicate که کارهای تحقیقاتی در امور توسعه بیش از ۱۵۵ کشور را در جهان انجام می‌دهد، می‌گوید: «رشد اقتصادی طی نیم‌قرن گذشته باعث شد تا صد‌ها میلیون نفر در جهان از فقر نجات پیدا کنند؛ اما به‌راحتی در روند همین تغییر می‌توان متوجه شد که مدل توسعه انسانی بر پایه رشد اقتصادی، یک روند روبه‌جلو اما ناقص است. فرض کنید جامعه‌ای در رفاه اقتصادی صرف به‌سر می‌برد؛ اما فاقد رشد متناسب در زمینه فرهنگ، سلامتی، محیط زیست، امنیت و... باشد؛ بی‌شک چنین جامعه‌ای تنها رشدی یک‌سویه داشته که به‌زودی در اثر نبود آن سطح کیفی از زندگی، در زمینه اقتصادی هم بعدازمدتی در سر‌اشیبی قرار خواهد گرفت.

رشد فراگیر را باید در همه ابعاد آن تجربه کرد؛ چه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی. همه این موارد نیاز به توجه و بالندگی دارند. نبود این

مسئله باعث می‌شود تا مفهوم عدالت اجتماعی و امنیت هم از میان برود». هم‌استا با این نگاه، مقاله تفسیری ۲۰۱۵ منتشره از سوی پایگاه اینترنتی مجموعه معروف Deloitte که به‌عنوان یکی از چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی جهان شناخته می‌شود، حاکی از آن است که رشد اقتصادی به‌تنهایی نمی‌تواند اهداف تعیین‌شده از سوی سازمان ملل متحد را در رسیدن به آن دنیای آرمانی تامین کند و ادامه این مسیر، نیازمند توجه جدی به سایر جنبه‌های توسعه نیز هست.

در بخشی از این مقاله می‌خوانیم: «اهداف جدید سازمان ملل، متکی بر حرکت سه‌گانه هم‌زمان در سه مسیر موازی سیاست، اقتصاد و فرهنگ محقق خواهد شد. اگر در این سه محور به رشدی هماهنگ دست پیدا کردیم، به دنیایی متحدتر، آرام‌تر و در کل بهتر خواهیم رسید».

در بخش دیگری از این مقاله با تاکید بر اینکه رشد اقتصادی، مترادف با حل‌شدن چالش‌های فعلی جهان نیست، آمده: «انتظار می‌رود تا سال ۲۰۳۰ میلادی، متوسط درآمد سالانه جهان از ۱۴K دلار به ۲۳K دلار خواهد برسد؛ اما پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که تا آن سال، شاخص سطح کیفی زندگی انسان‌ها به‌طور متوسط از ۶۱ به ۶۲/۴ خواهد رسید که در بازه زمانی ۱۵ساله مورد انتظار ما، نویدبخش آینده زیبایی نیست!»

شاخص توسعه انسانی ۲۰۱۸

بر این اساس نروژ با شاخص توسعه ۰/۹۵۳ به عنوان توسعه یافته‌ترین کشور جهان معرفی شده است و پس از این کشور، سوئیس با شاخص ۰/۹۴۴، استرالیا با شاخص ۰/۹۳۹، ایرلند با شاخص ۰/۹۳۸ و آلمان با شاخص ۰/۹۳۶ در رده‌های دوم تا پنجم قرار دارند.

ضعیف‌ترین شاخص توسعه یافتگی نیز مربوط به کشورهای نیجر، آفریقای مرکزی، سودان جنوبی، چاد و بروندی است که همگی در آفریقا قرار دارند.

در منطقه، اسرائیل در رده بیست و دوم در صدر قرار دارد و پس از آن امارات در رده ۳۴ و عربستان سعودی در رده ۳۹ قرار دارند. کانادا و آمریکا نیز به ترتیب در رده‌های دوازدهم و سیزدهم جای گرفته‌اند.

ایران در این رده‌بندی پس از کشورهای کویت، مالزی، باربادوس و قزاقستان به طور مشترک با پالائو در رده شصتم و بالاتر از کشورهای سیشل، کاستاریکا و ترکیه قرار دارد. شاخص توسعه یافتگی ایران ۰/۷۹۸ واحد و متوسط امید به زندگی در آن ۷۳/۴ سال عنوان شده است.

در این رده‌بندی هم چنین کشورهای صربستان در رده شصت و هفتم، گرجستان در رده هفتم، مکزیک در رده هفتاد و چهارم، برزیل در رده هفتاد و نهم، آذربایجان در رده هشتادم و اردن در رده نود و پنجم جای گرفته اند.

کمترین طول عمر مربوط به کشور سیرالئون با ۵۲/۲ سال است و پس از این کشور، آفریقای مرکزی، چاد، نیجریه و ساحل عاج قرار دارند. بیشترین طول عمر نیز متعلق به هنگ کنگ با ۸۴/۱ سال، ژاپن با ۸۳/۹ سال و سوئیس با ۸۳/۵ سال است.

